

AKČNÍ PROGRAM V ARMÁDĚ

Od lednového pléna ÚV KSČ, které se usneslo vypracovat akční program strany, uplynuly tři měsíce. Redakce VM nepředpokládala, že velení armády v této době zpracuje akční program v duchu tohoto usnesení. Tím více vítáme Vaši iniciativu, jako zástupce náčelníka generálního štábu, že jste ochoten odpovědět na některé otázky, které budou jistě naše čtenáře zajímat.

VOJENSKÁ MYSL: Z jakých myšlenek lednového pléna vychází velení armády při stanovení základní koncepce akčního programu?

S. ČEPICKÝ: Při tvorbě akčního programu Československé lidové armády vychází vojenská rada armády z nejzávažnějších závěrů lednového pléna, které krystalizují tak, jak se každým dnem obohacuje poznání. Jak je vám známo, prosincové a lednové plénum trvalo 6 dnů. Jeho účastníci na něm přednesli ne jednu desítku, ale stovky myšlenek.

Především jde o to, do akčního programu, do jeho pojetí, tvorby i realizace promítnout ducha lednového pléna. Domnívám se, že tento duch byl nejvýrazněji charakterizován upřímnou, ostrou a soudružskou kritikou i sebekritikou.

Dále musíme promítnout do akčního programu nově, nebo částečně nově charakterizovanou současnou etapu vývoje naší společnosti, jako etapu rozvoje socialistické společnosti naší ČSSR, v níž neexistují antagonistické třídy, v níž rozpory mají neantagonistický charakter. Je samozřejmé, že akční program musí vycházet důsledně i ze vši oprávněné kritiky na prosincovém a lednovém plénu ÚV KSČ, která se koncentruje do třech rozhodujících oblastí:

— stylu a metod stranické práce, vnitrostranické demokracie, kádrové práce a přežívání metod z období kultu osobnosti ve stranické práci;

- pozdního přechodu od extenzivního k intenzivnímu rozvoji společnosti;
- rozvoje socialistické demokracie jako politického systému.

Půjde dále o to, do akčního programu promítnout programové cíle strany, které se dnes rodí v akčním programu KSČ. Je to především nové pojetí vedoucí úlohy strany, kdy strana bude usilovat o to, aby nenahrazovala státní, hospodářské a společenské orgány a organizace, kdy strana bude usilovat o to, aby v nových podmínkách a novým způsobem řešila státoprávní uspořádání Čechů a Slováků, aby při formování politických hledisek výrazněji vycházela z pokrokových národních tradic Čechů a Slováků.

Důsledné zavádění nové ekonomické soustavy socialistické demokracie, větší cit při řešení problémů na kulturní frontě a stanovení náležité úlohy zastupitelským orgánům zejména v oblasti demokratické kontroly — to vše musí najít svůj odraz v podmínkách ČSLA.

VOJENSKÁ MYSL: *Jak jsou daleko práce na akčním programu armády, jaké je jeho pojetí a jaká bude metodika jeho tvorby?*

S. ČEPICKÝ: Práce na akčním programu armády byly zahájeny se zpožděním. Zatím je ve vojenské radě armády jasné o základním pojetí akčního programu, je jasné o metodice jeho tvorby, jsou vytypovány hlavní problémy, které vyžadují velmi naléhavé řešení, byly zadány zpracovatelské úkoly. Včera zasedala vojenská rada k těmto otázkám a dnes, 19. března se s vámi scházím k rozhovoru.

Pohovořím o některých myšlenkách, které charakterizují základní pojetí akčního programu. Chceme jej vypracovat jako vojenskopolitický programový dokument k důslednější realizaci vojenskopolitické linie XIII. sjezdu KSČ v oblasti obrany. Jsou-li ozbrojené síly jádrem obrany, hlavní náplní akčního programu bude řešení problematiky ozbrojených sil. V akčním programu chceme promítnout do oblasti obrany závěry z lednového pléna, nové pohledy, nové momenty a nové cíle strany, které budou vytyčeny v akčním programu KSČ, jak jsem uvedl v první otázce, k tomu pak výsledky kritické i sebekritické analýzy našich vnitřních armádních problémů — zejména těch, které jsou předmětem kritiky několik let a nyní se jeví v nejostřejším světle. Které problémy to jsou, rozeberu v další části rozhovoru.

V programu, jako vojenskopolitickém dokumentu, chceme obsahově především řešit to, co lze řešit do roku 1970. Chceme v něm založit i výhled pro další etapu, ovšem ve velmi obecném a omezeném rozsahu. Hlavní náplní akčního programu strany je vojenskopolitická sféra. Pokud rozbor a naléhavé potřeby života ozbrojených sil ukáží nutnost — a zřejmě tu nutnost ukáží — určitých zásahů do oblasti limitů lidí, materiálně technického zabezpečení, investiční výstavby, finančního zabezpečení apod., vyjádříme tyto potřeby v prováděcích plánech pětiletky v letech 1968—70. Počítáme tedy s upřesněným pětiletým na tato léta.

Co je důležité? Akční program ČSLA chceme vytvářet za široké účasti vojenských mas. Chceme, aby se tvorby účastnily funkční orgány MNO, okruhů, některých svazků a útvarů, aby do tvorby byla v optimální míře zapojena vědecká fronta. Chceme zkrátka při tvorbě akčního programu využít všech sil, které v armádě máme, aby odrážel naléhavé potřeby našeho vojenského života. Počítáme s tím, že jednání schůzí a konferencí komunistů, podněty a závěry z nich budou jedním z mimořádně důležitých zdrojů při formulování cílových

úkolu i východisek k řešení všech problémů armády. Takové tedy je základní pojetí — nebo jinými slovy — takové jsou nejcharakterističtější rysy základního pojetí akčního programu.

Pokud jde o některé konkrétní otázky metodiky jeho tvorby, je tento zámysl, nakonec toto rozhodnutí. Některé otázky budou zpracovávat příslušné funkční orgány MNO za účasti funkčních orgánů nižších stupňů, některé otázky budou zpracovávat vědecká pracoviště a některé otázky budou zpracovávat pracovní týmy, složené jak z funkčních orgánů, tak z vědeckých pracovníků, v nichž se prostě spojí a sjednotí síly lidí praxe a vědecké fronty. Při této metodické tvorbě vidíte, že uvažujeme o všech možných variantách při hledání optimálního řešení, jak problémy analyzovat, najít jejich příčiny a zejména najít východiska. Bude možná užitečné říci ještě několik slov k určitému časovému ohraničení. Vojenská rada předpokládá, že tentokráte vedoucí funkcionáři v armádě bez otálení zaujmou stanovisko k akčnímu programu KSČ bezprostředně po březnovém plénu ÚV KSČ. Formu přesně neznám — snad to bude stranický, nebo velitelský aktiv. Na něm bychom chtěli nejen vyjasnit akční program KSČ, ale chtěli bychom už širokému funkcionářskému aktivu armády říci, co už se nám začíná rýsovat k řešení problémů, které jsou vlastní ČSLA. Akční program armády v tom pojetí, o němž jsem mluvil, chceme mít v ucelené podobě, i když některé otázky mohou být ještě neurovnvané, kolem 15. až 20. května. S jeho rozbcem na širokém aktivu vedoucích funkcionářů armády počítáme ke konci května.

VOJENSKÁ MYSL: To znamená dva měsíce po březnovém plénu ÚV KSČ. Nezdá se vám tato doba příliš dlouhá?

S. ČEPICKÝ: Zdá se vám, že přijdeme s akčním programem ČSLA pozdě. Možná, že máte kus pravdy, ovšem dříve nejsme s to zpracovat tak závažný vojenskopolitický programový dokument. Z několika důvodů. Vždyť musíme do tohoto dokumentu promítnout programové cíle, které vyplývají z akčního programu KSČ. To je jeden důležitý moment. Kromě toho vnitřní problémy naší armády jsou tak složité, že nelze sešít nějaká východiska horkou jehlou. A konečně máme za to, že se sliby jsme si příliš často zahrávali. Tentokrát si zahrávat nechceme, a přijdeme-li s určitými východisky, pak slovo musí doprovázet naplnění činem. Proto se domnívám, že doba dvou měsíců na tvorbu akčního programu není dlouhá, i když nezačínáme od čistého stolu i máme k dispozici nejen solidní rozbor.

Řeší-li např. akční program KSČ principiální otázky dělby práce mezi stranou a státními, hospodářskými a společenskými organizacemi, my na základě toho musíme v podmínkách armády řešit tak důležitou otázku, jako je řízení ozbrojených sil. Vy víte, že dodnes platila teze o přímém řízení ozbrojených sil stranou. Dnes se prosazuje jiná úloha vlády, NS, branného výboru NS, ÚV KSČ při řešení problémů armády — prostě jsou to zásadně nové pohledy. Akční program musí zahrnovat i takové otázky, které na první pohled bezprostředně nesouvisejí se životem ozbrojených sil, např. rozvoj socialistické demokracie. Armáda je a v budoucnu i bude budována mimo jiné na principech centralismu, nedílné velitelské pravomoci a kázně. A přesto, za respektování těchto principů budování všech moderních armád, bude nutné rozehrat možnosti, jak i při tuhém centralismu, nedílné velitelské pravomoci a kázní nalézt prostor pro rozvoj demokratizace v podmínkách vojenské organizace —

ve vědě, v činnostech kolektivních poradních orgánů, v realizaci práv vojáka, v prostředcích masové komunikace armády (rozhlas, televize, tisk) apod.

Velení armády doporučuje ÚV KSČ, aby v akčním programu KSČ byla formulována vojenská politika strany a potřeby obrany jednak ve zvláštní stati, jednak i v ostatních částech akčního programu. Do samostatné části akčního programu, která má zaujímat postoj strany k otázkám obrany, navrhuje velení armády takovéto myšlenky:

- strana považuje zabezpečení spolehlivé obrany země za závažný politický úkol;
- obrana země je záležitostí všeho lidu;
- zásada, že musí určovat směr všech úvah a opatření k upevnění obranného systému, je jeho odpovídající členění do nových celospolečenských souvislostí.

Chceme zvýraznit úlohu a místo naší armády, která je pevným článkem Varšavské smlouvy a vyjádřit takovou myšlenku, že výstavba ČSLA musí všestranně odrážet politické, ekonomické, sociální a kulturní poměry v zemi a zejména lidské a ekonomické možnosti státu. Zdůrazníme i hlavní myšlenku, že armáda je určena k plnění vnější funkce státu, je tady proto, aby čelila imperialistickým agresorům. Nikomu nesmí přijít na mysl, že armádu máme proto, aby řešila vnitřní problémy neantagonistické socialistické společnosti, nebo dokonce vnitřní problémy marxisticko-leninské strany.

V ostatních částech akčního programu bude řada momentů, které mají velmi těsnou vazbu s obranou republiky. Vezměte např. Varšavskou smlouvu. Naše armáda chce být nejenom realizátorem závazků, které vyplývají z našeho členství ve Varšavské smlouvě, ale chce být iniciátorem, chce se aktivně podílet na tvorbě koncepcí armád států Varšavské smlouvy.

Ve výchovné práci a ve vlastenecké výchově bude mít jistě velmi významné místo branná výchova.

Důsledné zavádění ekonomické soustavy do života naší republiky se týká i armády, protože má desítky výrobních zařízení. V akčním programu strany se tedy v obecné podobě odrazí v zásadních myšlenkách potřeby obrany země.

VOJENSKÁ MYSL: Nový pohled na členství naší armády ve Varšavské smlouvě předpokládá jistě i určité změny. Budou zahrnuty v akčním programu armády?

S. ČEPICKÝ: Domnívám se, že jde o nový moment. Doposud — řečeno v nejobecnější podobě — jsme byli pevným článkem spojení armády států Varšavské smlouvy a velmi úspěšným realizátorem rozhodnutí spojeného velení v přípravě vojsk a štábů. Tak tomu bude i v budoucnosti. Navíc však chceme přicházet s daleko větší iniciativou k řešení principiálních otázek koalice armád Varšavské smlouvy. Takových otázek je celá řada. Chceme se aktivně účastnit tvorby doktríny armád států Varšavské smlouvy, budeme prosazovat, aby se v koalici řešily principiální otázky rozvoje řízení a velení se uplatňovaly výsledky vědeckotechnické revoluce. Chceme přijít s iniciativou, aby daleko lépe než doposud byla koordinována celá oblast výzkumu, vývoje a výroby bojové techniky, aby se principiálně řešily zásadní otázky rozvoje ozbrojených sil jednotlivých států koalice ve vazbě na ekonomické a lidské možnosti jednotlivých států.

Usilujeme o to, aby byl velmi brzy vytvořen štáb spojeného velení v internacionálním složení, aby začala brzy fungovat vojenská rada hlavního velení jako jeho vrcholný poradní orgán k řešení všech zásadních otázek ozbrojených sil jednotlivých států Varšavské smlouvy. Jsme i pro vytvoření technického výboru, který by řešil podstatné otázky v oblasti technické politiky.

Taková je tedy naše pozice — pozice neformálního upevňování a zvyšování kvality práce koalice armády států Varšavské smlouvy a spojeného velení.

VOJENSKÁ MYSL: Které jsou podle Vašeho názoru nejnálehavější vnitřní problémy armády, které je nutné nově řešit? Máme na mysli i např. „nový model velení“, který byl před nedávnem zpracován. Bude třeba na něm něco měnit?

S. ČEPICKÝ: Vnitřní problémy armády se koncentrují do třech oblastí: strategická práce v ozbrojených silách, řízení a velení, výstavba armády. V těchto třech oblastech jsou stovky hlavních i dílčích problémů, které dnes a denně v armádě prožíváme.

Otázka, kterou jste položili, se týká jedné z těchto tří oblastí — řízení a velení. Otázka je konkrétní — k modelu. Domnívám se, že v cílovém modelu řízení a velení je zakotvena solidní práce, že jsou v něm koncentrovány progresivní myšlenky a principy řízení a velení. Model se však zpracovával na určitém stupni poznání a úroveň poznání se každým dnem obohacuje. Mám tedy za to, že i cílový model řízení a velení dozná nejdříve zpřesnění. Nás v současné době ani tak netrápí nový cílový model řízení a velení, jako velké množství problémů, které jsou spjaty s dnešním řízením a velením. Řekneme-li řízení a velení, jde o obsah, který se, lidově řečeno, do náruče nevejde, protože zahrnuje politiku, vědu, umění, teorii, praxi, styl i metody práce, techni-

zace atd. To je zkrátka tak široký objem problémů, že s jejich řešením nebudeme hotovi ani za rok, ani za dva. Je proto důležité, abychom si uvědomili více než doposud, jak je tato problematika široká, a koncentrovali všechny tvůrčí síly k jejímu postupnému řešení.

VOJENSKÁ MYSL: *Velmi často se mluví tak, že model je sice zpracován, ale vojska jej nepocítují.*

S. ČEPICKÝ: Lidé nepocítují kladně důsledky „modelu“ proto, že v současném řízení a velení je mnoho negativních rysů. V akčním programu nechceme problematiku řízení a velení řešit v celém tom obrovském objemu, ale jen ty problémy, které nás nejvíce pálí. Při jejich řešení v akčním programu chceme použít metody, které použil ÚV KSČ a kterou považují za mimořádně prospěšnou: začít shora, řešit velmi kriticky a sebekriticky i velmi otevřeně problémy ústředního řízení a velení. Na celou řadu otázek je nutné dát lidem odpověď, např. z čeho pramení nedostatky vědeckosti v ústředním řízení, proč jsou prvky subjektivismu a kompromisy v rozhodování, co je chybného v modelu a co je chybného v lidech, kteří jej mají realizovat. Je nutné se čelem postavit i k řadě problémů, které jsou ve vztazích mezi funkcionáři — ať již jde o vztahy formální, nebo neformální.

Především se musíme v řešení řízení a velení novým způsobem orientovat v důsledku toho, že teze o přímém řízení ozbrojených sil stranou bude zásadně revidována. Musíme dát odpověď i na takové palčivé otázky, např. proč se nepevně velí, proč racionalizační proces jde pomalu, proč jsou nedostatky v toku informací, co brání rozvoji tvůrčí iniciativy, které to jsou překážky, které na jedné straně vytvářejí situaci, kdy se nám nedostává koncepcí a na druhé straně, kdy sice koncepce jsou, ale padají se stolu, protože nejsou podmínky k jejich realizaci.

Musíme se kromě toho zásadně podívat na celou politickou sféru, která je koncentrována v nedobré situaci ve vztazích mezi lidmi.

To jistě nejsou všechny problémy. V akčním programu, pokud se týče řízení a velení, je nutné se zaměřit především na oblast subjektivních příčin, které mají nejbezprostřednější vazbu na styl a metody práce, na proces rozhodování. Tyto problémy, a ještě jiné, nejsou jen věcí akčního programu, ale i otázkou perspektivy. Je to oblast, kde je možné, a kde je nutné najít rezervy k efektivnějšímu řešení obrany státu a těch úkolů, které jsou uloženy v jádru obrany země — armádě.

VOJENSKÁ MYSL: *Na stranických konferencích jak v armádě, tak i mimo ni se ozývají hlasy, že by mělo dojít na základě kvantitativního snížení armády k jejímu zkvalitnění. Zabývá se těmito problémy akční plán? Jestliže ne, jaký je Váš názor?*

S. ČEPICKÝ: Otázka kvality a kvantity armády je spjata s tou oblastí závažných problémů, o kterých jsem mluvil, a to s oblastí výstavby armády. Říkám otevřeně, že dnes a denně prožíváme obrovské napětí mezi potřebami a úkoly na straně jedné a mezi lidskými a ekonomickými možnostmi na straně druhé. V tomto napětí se nedá dlouho žít. Z kritiky na výročních schůzích a konferencích komunistů v posledních třech letech vyplývá, že 80 až 90 %

kritizovaných jevů v životě naší armády je spjato s tímto problémem a nelze proto dál „strkat hlavu do písku“. Řešení tohoto zásadního problému je velmi složité. Domnívá-li se někdo, že je to věc jednoduchá, mýlí se. Proč? Protože potřeby jsou spjaté s úlohou a místem naší armády v rámci koalice armád států Varšavské smlouvy. Přesto se však domnívám, že řešení je nejen naléhavé, ale i možné. Jedním z problémů kritického posouzení je proporcionální rozvoj ozbrojených sil, především ve vztahu člověk a technika. Je nesporné, že naše armáda je vybavena nejmodernější technikou. Je kromě toho nesporné, že kádry armády čekají pět až šest let na byt — to konkrétně v Praze. Již několik let chceme kádrově zkvalitnit MNO. To je ovšem jen zbožné přání. Vyberu-li např. schopného soudruha z podřízeného stupně, který by mohl znamenat kádrové zkvalitnění, pozvu ho na pohovor a řeknu mu: Vybrali jsme Vás, jste člověk vzdělaný, zkušený a posílíte určitou oblast práce MNO. On se zeptá, kdy bude v Praze bydlet. Řeknu-li, že za pět let, poděkuje mi za vysoké ocenění a poprosí mne, abych ho netrestal a mohl nadále úspěšně pracovat ve své dosavadní funkci v posádce, kde slouží a kde bydlí.

Jsou i jiné disproporce, např. kvantita jednotek a útvarů a jejich naplněnost, akceschopnost, bojeschopnost, bojová pohotovost — od nejnižšího prvku organizační struktury až po ten nejvyšší.

Dalším problémem jsou náklady na systém PVOS na jedné straně a efektivnost tohoto systému proti nízkoleteckým cílům na druhé straně. Dále — počet rot a jejich naplnění, normy k uvedení útvarů a svazků do bojové a mobilizační pohotovosti a reálné lidské i materiální možnosti ke splnění norem.

Celá tato situace zřejmě vyplývá z nedostatečného řešení proportionality v rozvoji ozbrojených sil. Československá vojenská doktrína bude vyžadovat hlubší zpracování, zejména k řešení problémů výstavby armády. Je ovšem třeba upřímně a otevřeně říci, že při řešení těchto zásadních problémů trpíme strašným nedostatkem vědeckých objektivních hledisek a kritérií.

Kritizují-li tedy lidé na výročních schůzích a konferencích nedostatky vojáků a investic, nebo že jsou problémy v materiálně technickém zabezpečení, že nejsou reálné lidské a materiální podmínky k realizaci hlavních úkolů v přípravě vojsk a štábů — zejména v normách uvedení vojsk do bojové pohotovosti, v materiálně výcvikové základně, v materiálních podmínkách života vojsk — je třeba říci, že kritizují tyto věci právem. Akční program ČSLA chce najít optimální východiska z této složité situace. Zdůrazňuji však, že to nebude jednoduché. Nebylo by správné, aby nižší stupně čekaly na řešení nejvyššího velení, i když jeho řešení jsou rozhodující. V iniciativě se otevírá prostor všem řídicím článkům ČSLA i vojenským masám.

V akčním plánu lidem otevřeně řekneme, že do konce této pětiletky se nám nepodaří udělat nějaké zázraky. Se zásadním řešením musíme počítat, a také počítáme, při tvorbě nové pětiletky. Pětiletka v letech 1971 — 75 by měla tedy překonat nejen základní rozpor mezi potřebami a možnostmi, které denně prožíváme v desítkách konfliktních situací, ale vytvořit i určité rezervy, abychom mohli reagovat na to, co život přináší. My jsme např. analyzovali zkušenosti z izraelské agrese na Středním východě — konkrétně problém odolnosti letectva a PVOS. Realizace závěrů z této analýzy, která má lidské i materiální účinky, je velmi obtížná. To proto, že na konci druhého roku pětiletky totiž nemáme rezervy — v lidech, v investicích, v materiálně technickém zabezpečení. Do pětiletky v letech 1971 — 75 je nutné proto zakotvit taková řešení, abychom mohli reagovat na situaci ve vývoji vojensktví.

VOJENSKÁ MYSL: Soudruhu generále, mluvili jsme o demokratizaci, která má mít mimo jiné za hlavní následek tvůrčí iniciativu a aktivitu všech občanů. Nás by zajímalo, co udělá velení armády např. ke zvýšení aktivity našich důstojníků ve vědecké práci. Víme dobře, že naši důstojníci neradi vyslovují své vlastní názory, které jsou v rozporu s oficiálními. Vy se pamatujete na ten neblahý případ s článkem plukovníka Nedvěda, jehož administrativní řešení značnou měrou podlomilo aktivitu našich dopisovatelů. Půjde o konkrétní opatření k tomu, aby byl široký prostor k výměně názorů bez dalších velitelských následků?

S. ČEPICKÝ: Demokratický proces v armádě, se zřetelem k její specifice, je vážný problém. Besedovali jsme o něm na vojenské radě a mám za to, že závěry budou výsledkem tvořivé práce funkčních orgánů i vědeckých pracovníků. I v takovém organismu jako jsou ozbrojené síly, založené na přísném centralismu, nedílné velitelské pravomoci a kázni, musí dostat demokratický proces daleko výraznější místo, než je tomu doposud.

Hovoříme-li o Vojenské mysl, jde o vědecký, teoretický časopis. Na jeho stránkách by měli otevřeně psát funkcionáři a vědečtí pracovníci bez ohledu na to, jaká jsou oficiální stanoviska, byť nejvyšších funkcionářů. Budou-li lidé přicházet se smělymi, novými a netradičními myšlenkami, budou-li na stránkách teoretického časopisu prostě polemizovat, vytvoříme tím cestu tvůrčího hledání a optimálního řešení. Proto považuji administrativní zásahy do Vojenské mysl za nesprávné. Ovšem je třeba osvětlit poslání tohoto časopisu široké čtenářské veřejnosti, aby k jeho stránkám nepřistupovali jako k oficiální linii.

VOJENSKÁ MYSL: Dalším aktuálním problémem ze stranických konferencí je posuzování efektivnosti práce politického aparátu v armádě, zejména pokud se týče jeho struktury, kvantity a poslání.

S. ČEPICKÝ: Závěry lednového pléna a akčního programu KSČ, zejména pokud se týče oprávněné kritiky stylu a metod stranické práce, vnitrostranické demokracie se určitě promítnou do nového modelu stranické práce v armádě a na MNO. Nejsem povolán k tomu, abych mohl konkrétně předvídat, jakou podobu bude mít nový model stranické práce v armádě. Snad nebude na škodu, řeknu-li některé vlastní myšlenky.

Vám je známo, že v průběhu stranických jednání v posledních dnech a týdnech na všech stupních se kritizuje politický aparát.

Kritizovat šmahem politický aparát považuji za nesprávné stanovisko. Neznám takovou stranu ve světě, tím méně marxisticko-leninskou stranu, která by neměla svůj aparát. I strana v armádě potřebuje svůj aparát, který dnes tvoří političtí pracovníci z povolání. Budou i v budoucnu mít významné poslání v posilování bojeschopnosti armády, v realizaci těch nových proudů, kterým otevřela stavidla prosincové a lednové plenum ÚV KSČ.

Do popředí vystoupí řada nových momentů v práci politického aparátu. Zřejmě se bude hodnotit jeho kvalita i kvantita a jeho úloha. Nepochybně poroste úloha volených orgánů. Půjde i o to, do jaké míry brát zkušenosti Sovětské armády z výstavby politického aparátu a jak je aplikovat v našich specifických podmínkách.

Akční program jistě zakotví nové pohledy, nová východiska a nová řešení s cílem vytvořit podmínky, aby členové strany v armádě měli pocit, že jsou nejen při realizaci stranické politiky, ale i při tvorbě linie.

Na MNO jsme měli v nedávné době řadu problémů ve stranické práci, které byly komplikovány zradou Šejny, problémů, které byly svázány s plenárním zasedáním hlavního výboru a dopisem na ÚV KSČ. Kdyby se předsednictvo hlavního výboru opřelo o jeho plénium, plénium hlavního výboru o komunisty celého MNO a nehledalo na prvním místě oporu někde jinde, někde nahoře, mohli jsme být v realizaci závěrů lednového pléna dále, než jsme dnes. Chci tím i říci to, že narůstá především úloha plén volených orgánů, úloha členských schůzí základních organizací.

Bylo by nesprávné při výstavbě stranickopolitických orgánů nerespektovat specifiku armády. I když volené kolektivní orgány dostanou zřejmě novou a daleko výraznější úlohu, mám za to, že zkušenosti politického aparátu Sovětské armády nelze nebrat v úvahu. Včera jsem mluvil s jedním soudruhem. Na KVS máme volené orgány. Jaká byla praxe? Vybral se vedoucí tajemník z politických pracovníků, všichni pro něho hlasovali. Najednou je však dán prostor kritice, výběru, tajným volbám a vedoucí tajemníci padají jako zralé hrušky se stromu.

V čem je síla strany? Podle některých názorů je v aparátu strany, podle jiných v náčelnících, kteří zastávají z vůle strany odpovědné odborné funkce. Někdo řekne v členských masách, které jsou organizovány v základních organizacích. Všichni mají pravdu. Rozhodující síla strany je však podle mého názoru v základních organizacích.

Vnitřní problémy strany a její strukturu, vnitřní problémy jejího života v ozbrojených silách by měla řešit strana sama.

Na vaši otázku vyjádřím ještě jednu myšlenku, o níž se domnívám, že ji budou příslušné stranické orgány v novém modelu práce strany v armádě brát v úvahu. Její podstata je v tom, zda bychom neměli oddělit stranickou práci od politické přípravy a kulturně osvětové práce. Ve zkušenostech z minulosti je skryto mnoho pozitivního. Tehdy vrcholný orgán stranické práce — vedení stranické práce — za optimálních podmínek vnitrostranické demokracie řídil armádní stranickou organizaci a služební orgán — hlavní správa výchovy a osvěty — řešil problémy politické přípravy a kulturně osvětové práce. Tak to bylo i na nižších stupních. Na základě těchto zkušeností bychom mohli být o krok dál. Jsem i pro volbu orgánů k řízení stranické práce od shora až dolů. Jsem i pro to, mít nejen své výroční schůze, svazkové a svazové konference, ale i celoarmádní konferenci komunistů, která by objektivně a zodpovědně rozhodovala o volbě svých zástupců z řad armády na konferenci a sjezdy strany. Byl jsem např. několikrát volen na krajských konferencích KSČ za delegáta celostátní konference nebo sjezdu. S výjimkou několika vedoucích funkcionářů z krajského výboru, delegáti konference mně neznali. To jsou ovšem otázky, které by vyžadovaly zásahy do stanov strany. V akčním programu je však možné je zformulovat jako určité náměty, zámysly, otevřené otázky.

Je-li řeč o demokracii, jsem pro to, aby se v armádě hledaly všechny možnosti při hledání optimálního řešení v otevřené demokratické výměně názorů. Nelze však zapomínat ani na druhou stránku věci, na realizační proces, ve kterém by mělo být více disciplíny.

VOJENSKÁ MYSL: Všichni víme, že v občanském životě nemají vedoucí funkcionáři své placené politické pracovníky. Je to výsadou armády? Nebo to snad vyplývá z toho, že naši velitelé od stupně praporu výše nejsou politicky vyspělí a spolehliví? Je to v souladu s řádem, který stanoví, že každý velitel je politickým vedoucím svých podřízených?

S. ČEPICKÝ: Budu hovořit otevřeně. Sám jsem hluboce přesvědčen o politické vyzrálosti kádrů v naší armádě. Budeme těžko hledat oblast v životě naší společnosti, kde by byla tak vysoká organizovanost a politická proškolenost kádrů jako v armádě. Přesto však se domnívám, že v naší armádě i v budoucnosti budou političtí pracovníci. Říkáme, že velitel a náčelník je politickým vedoucím svých podřízených. Ze široké náplně funkčních povinností velitele všech stupňů však vyplývá, že potřebujeme zástupce, nejbližší spolupracovníky a odborné funkcionáře, kteří by mu pomáhali řešit náročné problémy, které má ve svých funkčních povinnostech. Proto politický pracovník, i při vysoké úrovni politické připravenosti velitele, náčelníka, má široké pole působnosti, především při práci s lidmi. Je-li někde chyba, pak je v tom, že jednotliví političtí pracovníci s nedostatečnou kvalifikací často nahrazovali velitele v odborné činnosti a autoritativně zasahovali. Půjde tedy o to, aby političtí pracovníci pochopili své hlavní poslání v politickém vedení a výchově, ve formování neformální jednoty lidí v malých i velkých kolektivech s cílem vytvářet podmínky k realizaci tvůrčí iniciativy lidí.

Mám za to, že i dnešní zkušenost desítek velitelů a náčelníků je taková, že na jedné straně mohou mít oprávněné výhrady k řadě politických pracovníků, na druhé straně si však mimořádně váží jejich práce, kterou považují nejen za prospěšnou při zvyšování bojové připravenosti a morálně politického stavu, ale i za nezbytnou.

V době, kdy jsem velel, jsem měl několik politických pracovníků. Na některé z nich strašně rád vzpomínám. Jako velitel divize jsem měl náčelníka PO, který např. při přesunu divize byl zárukou, že všechny prvky bojové sestavy na určené ose přijdou na čáru zasazení včas.

S tradičním rozdělováním lidí na velitele, pracovníky štábu, politické pracovníky, vědecké pracovníky zdaleka nevystačíme. V duchu úsilí o formování neformální jednoty společnosti a armády musíme přistoupit i k používání jiných kritérií, např. je to vzdělaný a schopný člověk, oddaný věci socialismu, organizátor, který má smysl pro nové, nebo je to člověk neschopný, nevzdělaný, nechápe požadavky doby, a není s to se orientovat v situaci — ať už je mezi veliteli, pracovníky štábu, nebo politickými pracovníky.

Mimořádné ocenění na základě závěrů z lednového pléna dostává vzdělání, tvůrčí schopnost, schopnost směle realizovat nové myšlenky a podněty.

VOJENSKÁ MYSL: Soudruhu generále, v úvodní části rozhovoru jste hovořil o státoprávním uspořádání Čechů a Slováků. Jaký je Váš osobní názor na paritní zastoupení Slováků na důležitých místech v armádě?

S. ČEPICKÝ: Jsem toho názoru, že při řešení tohoto problému bychom neměli začínat s matematikou. To je ovšem jen polovina mého názoru. Celý můj názor

je v tom, že i v rozmístování kádrů v ČSLA na všech místech musíme respektovat, že naše republika a armáda je armádou dvou rovnoprávných národů Čechů a Slováků. Máme-li jednotnou armádu, pak odpovědné funkce v odpovídající proporcii by měli zastávat kvalifikovaní, vzdělaní a schopní soudruzi slovenské národnosti ve větším rozsahu, než je tomu dosud. Domnívám se, že takoví soudruzi v armádě jsou.

VOJENSKÁ MYSL: Bude řešit akční plán, podle našeho názoru, tak závažný problém, jakým je znovuzískání důvěry našich velitelů k velení armády a široké veřejnosti k armádě?

S. ČEPICKÝ: K narušení důvěry vojenských mas ve velení armády v období po lednovém plénu skutečně došlo. Podle mého názoru v důsledku toho, že pro širokou vojenskou i civilní veřejnost pozdě zaujalo jednoznačné stanovisko k těm novým proudům, které nastolilo lednové plénum. Pozdě zaujalo stanovisko i k celému Šejnově případu a k těm hlasům, které bezprostředně po plénu zazněly kolem zneužití ozbrojených sil. To všechno narušilo autoritu velení. Autorita velení je objektivně oslabována i tím, že problémy, které dnes v nejostřejší podobě projednávají výroční schůze a konference, nejsou zcela nové.

Autoritu nelze upevnit žádným rozhodnutím nebo rozkazem. Autorita je především závislá na práci velení armády. Akční program, jeho tvorba a zejména pak jeho realizace by měly tedy sehrát významnou úlohu k upevnění autority velení armády. Samozřejmě, že nesouhlasím s některými názory tisku, rozhlasu a televize, které přes jednoho darebáka posuzují celou armádu. Proto jsem i s hřejivým pocitem přijal prohlášení předsednictva ÚV KSČ, které se staví za zdrcující většinu příslušníků armády.

VOJENSKÁ MYSL: Chcete na závěr rozhovoru něco dodat?

S. ČEPICKÝ: Jen to, a chci to zdůraznit, že zdrcující většina příslušníků armády zaujímá pozitivní věcný postoj k obrodnému procesu, které zahájilo lednové plénum a který probíhá ve straně a v celé naší společnosti. Tento pozitivní postoj se jistě odrazí i v činech, při tvorbě a při realizaci akčního programu KSČ a armády. Jen práce, obětavá a kvalifikovaná práce, v daleko lepších podmínkách povede k výraznějším výsledkům. Armáda musí pevně stát proti vnějšímu nepříteli na obranu socialistické republiky.

VOJENSKÁ MYSL: Využíváme příležitosti pohovoru s Vámi, abychom se zeptali ještě na jeden problém. V široké vojenské veřejnosti je mnoho ohlasů na nový platový systém. Jsou obavy, zda bude realizován i v druhé etapě. Je kromě toho i nespokojenost s rozdělením výše funkčního a hodnostního platu. Chcete se k tomu vyjádřit?

S. ČEPICKÝ: Hlásím se k novému platovému systému, protože jsem k jeho přijetí a stanovení tarifů dal spoustu času a energie. Podílel jsem se na tvorbě dokumentu pro předsednictvo ÚV KSČ, které nový platový systém schvalovalo, účastnil jsem se nejednoho jednání s příslušnými orgány vlády, kde bylo třeba nový platový systém obohacovat — v kolektivu s. Černíka, v kolektivu

s. Štrougala. V tarifikační komisi, které jsem předsedal, jsme pracovali kolem 20 dnů. Za platovým systémem je úmorná práce stovek lidí z MNO, zejména s. plukovníka Šurky a jeho aparátu.

Předsednictvo ÚV KSČ — nebylo to tedy dílem s. Novotného, jak se o tom často na veřejnosti hovoří — schválilo platový systém pro první i druhou etapu. O tarifech jsme rozhodovali s využitím širokého okruhu lidí, řešili jsme vazby v armádě i mimo ni.

Když jsem uzavíral jednání platové komise a dával ministrovi národní obrany její jednomyslná doporučení, konstatoval jsem a se mnou všichni členové komise, že tarifikace je velmi složitá záležitost, šlo o tisíce tarifů, a proto bychom se dopustili hrubé chyby, kdybychom se domnívali, že v tarifech nejsou chyby. Uzavřeli jsme jednání platové komise s tím, že chyby v tarifech připouštíme. V důsledku toho budeme cílevědomě organizovat informace po stranické a velitelské linii i po linii finančních orgánů. Slabá místa v tarifech po 4 až 5ti měsících zanalyzujeme a všechny chyby, kterých jsme se mohli dopustit, k 1. 9. 1968 napravíme.

Druhá etapa byla schválena předsednictvem ÚV KSČ a bude realizována od 1. 1. 1969.

Platový systém je velká věc a vidím v něm obrovskou politickou záležitost. Vždyť v armádě jsme zaostávali v platech o 7 % za inženýrskotechnickými kádry v průmyslu, a proto nejkvalifikovanější lidé odcházeli z armády.

Nový platový systém respektuje socialistickou zásadu — každému podle jeho práce. To znamená, že rozhodující částí nominálního příjmu vojáka z povolání je funkční plat — za odpovědnost, za práci a její náročnost, za její společenský význam. Ve vývoji naší armády však dochází dnes k výrazné stabilizaci ve funkcích a není tak rychlý růst v hodnostech. Přesto jsme došli k závěru, že položka příjmu vojáka z povolání za výsluhu let a za hodnost musí mít výraznější místo, než má doposud.

*Rozhovor připravili a vedli
plukovník Ing. Branislav Rapoš,
plukovník Ing. Jindřich Malina,
podplukovník Ing. Vladimír Grubner*

ČASOPIS MINISTERSTVA NÁRODNÍ OBRANY

v o j e n s k á m y s l

OSMNÁCTÝ ROČNÍK

2

Vojenská mysl je teoretický časopis
diskusní povahy.

Uvádí osobní názory autorů,
které nelze považovat za oficiální
názory ministerstva národní obrany